

4. Dilin Zenginliđi

Okuma: Roman

"Çalıkuşu"

Okuma: Eleştiri

"Parasız Yatılı"

Edebiyat Atölyesi: Konuşma

"Dilimizin Zenginlikleri"

Dinleme/İzleme: Otobiyografi

"Âşık Veysel"

Edebiyat Atölyesi: Yazma

"Otobiyografimle Keşfedilmeyi Bekliyorum!"

4. TEMADA SİZİ NELER BEKLİYOR?

NELERİ KEŞFEDECEKSİNİZ?

Dilin Zenginliđi adlı temada Türkçenin kendine has dil özelliklerini, zengin söz varlığını; anlam oluşturmadaki esnek yapısını; duygu, düşünce ve bilgiyi anlatabilme gücünü metinler yoluyla keşfedeceksiniz. Önceki temalarda öğrendiğiniz edebî dilin incelikleriyle edebî eserlerin anlam ve yapı özelliklerini, metin tahlilinin son aşaması olan üslup incelemesi ile birleştireceksiniz. Edebî ve öğretici metinlerden hareketle üslup özelliklerini tanımaya yönelik metinleri inceleyecek ve böylelikle edebiyatta üslup kavramının önemini fark edeceksiniz. Üslup ile ilgili temel bilgileri özümseyecek, üslubun anlatıma ve edebî dilin oluşumuna katkısını fark edecek ve metnin edebî değer kazanmasında üslubun etkisini açıklayabileceksiniz. Bu doğrultuda sizlerden de kendi özgün konuşmacı ve yazar kimliğinizi kazanmanız beklenmektedir.

NASIL KEŞFEDECEKSİNİZ?

Edebî dilin zenginliğini yansıtan roman, tiyatro ve eleştiri türlerinde metinleri ve otobiyografi türündeki dinleme/izleme metni aracılığıyla yazarların kendine has üslup özelliklerini keşfedeceksiniz. Bu süreçte okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma becerilerinizi geliştirerek edebî metinler aracılığıyla söz varlığınıza geliştireceksiniz.

Bu temada Reşat Nuri Güntekin'in *Çalıkuşu* adlı romanını ana metin, Remzi Özçelik'in *Yunus Emre* adlı tiyatrosunu ara metin olarak inceleyeceksiniz. Ayrıca bu tema kapsamında ikinci ana metin olarak Mehmet Kaplan'ın *Parasız Yatılı* adlı eleştiri metnini tahlil edeceksiniz. Yazarların üslup özelliklerinin farkına varacak, kendi özgün üslubunuzu oluşturarak bu özelliği edebiyat atölyesindeki ürünlerinize yansıtabileceksiniz. Konuşma etkinliklerinde tema boyunca öğrendiğiniz ve tahlil sürecinde kullandığınız "üslup" kavramından hareketle sosyal medya dili ile edebî dilin özelliklerini karşılaştıran bir sunum hazırlayacaksınız. Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde *Âşık Veysel* adlı çok modlu metinden hareketle otobiyografi türündeki bir metne yazarın üslup özelliklerinin ve söz varlığının nasıl yansıyabileceğini fark edebileceksiniz. Yazma etkinliklerinde kendi yaşamınıza odaklanacak ve otobiyografinizi oluşturup yazılı bir anlatım gerçekleştireceksiniz. Temanın doğasına uygun bir biçimde, otobiyografinizi kendi üslup özelliklerinizle zenginleştireceksiniz.

Bu keşif sürecinde şimdiye kadar kullandığınız kavramların yanında anlatım özellikleri, anlatım teknikleri, düşünceyi geliştirme yolları, edebî dil, öğretici metin, tenkit, üslup gibi temel kavramlar da size eşlik edecek.

- ➔ **Anlatım özellikleri:** Bir metnin etkili ve anlaşılır bir şekilde aktarılmasını sağlayan açıklık, akıcılık, tutarlılık, özgünlük, duruluk vb. özellikleridir.
- ➔ **Anlatım teknikleri:** Anlatım teknikleri, olay çevresinde gelişen metinlerde anlatılacak olayı ya da durumu okuyucuya ulaştıran bir vasıta. Anlatılarda; anlatma, mektup, özetleme, geriye dönüş, diyalog, iç diyalog, iç çözümleme, iç monolog ve bilinç akışı sanatçıların kullandığı başlıca anlatım tekniklerindendir.
- ➔ **Düşünceyi geliştirme yolları:** Metnin ana fikrini daha etkili bir şekilde ifade etmek, desteklemek ve detaylandırmak için tercih edilen tanımlama, örnekleme, karşılaştırma, tanık gösterme-alıntı yapma, sayısal verilerden yararlanma gibi yöntemlerdir.
- ➔ **Edebî dil:** Genellikle edebi eserlerde (şiir, roman, hikâye, deneme, tiyatro vb.) kullanılan ve okuyucuda belirli duygular uyandırmayı amaçlayan dildir. Simgesellik, özgünlük, çok anlamlılık (polisemi), sanatlı söyleyiş vb. bu dilin temel özelliklerindendir.
- ➔ **Öğretici metin:** Bu metin türünde amaç; okuyucuya bilgi verme, bir konuyu açıklama ve tanıtmak veya bir konu hakkında okuyucuyu aydınlatmaktır. Genellikle nesnel bir dil kullanılan bu metin türü akademik veya günlük bilgi ihtiyacını karşılamak için yazılır.
- ➔ **Eleştiri:** Bir eserin, sanatçının, düşüncenin veya durumun olumlu-olumsuz yönlerini, güçlü-zayıf taraflarını ortaya koyarak değerlendirme amacıyla yazılmış metin türüdür. Divan edebiyatında "hicviye", halk edebiyatında "taşlama" ve modern edebiyatta "yergi" olarak bilinen bu türün diğer adı "tenkit"tir.
- ➔ **Üslup:** Bir yazarın anlatım tarzını ve ifade biçimini belirleyen; dil ve kelime seçimlerini, cümle yapılarını, anlatım tekniklerini, metnin atmosferini yansıtan ayırt edici özellikler bütünüdür.

HANGİ TÜRLERLE KEŞFEDECEKSİNİZ?

Dilin Zenginliđi temasında metin tahlili için kelime zenginliği, anlam çeşitliliği, ifade gücü ve üslup özellikleri bakımından geniş imkân sunan edebî türlerden biri olduğu için roman türünü ele alacaksınız. Ara metin olarak bir tiyatro metni inceleyeceksiniz. Tahlil ettiğiniz romanı, tiyatro ile özellikleri bakımından karşılaştıracaksınız. Ayrıca üslup konulu bir eleştiri metni de inceleyeceksiniz. Edebiyat atölyesi çalışmalarında üslup konusunda öğrenilenlerden hareketle etkileşimli bir konuşma yapıp otobiyografi (öz yaşam öyküsü) oluşturmaya yönelik yazma etkinliği gerçekleştireceksiniz.

Roman: İnsan hayatının farklı yönlerini, insanların başından geçen olayları ve/veya yaşadıkları durumları, toplumsal olay ve olguları kurmaca bir yapıyla anlatan edebî türdür. Genellikle uzun ve detaylıdır. Bu özelliği sayesinde karakterlerin derin bir şekilde betimlenmesi ve olayların ayrıntılı bir şekilde anlatılması mümkün olur. Romanın uzun bir tür olması, zamanı ve mekânı ayrıntılı bir şekilde kurgulamaya olanak tanır. Böylece okur, romanın atmosferine ve dönemine dair bir anlayış kazanır. Romanda özetleme, geriye dönüş, bilinç akışı gibi farklı anlatım teknikleri kullanılabilir. Romanın klasik, modern, postmodern, bilim kurgu, tarihî, polisiye, fantastik gibi türleri bulunmaktadır.

Eleştiri: Bir edebî eseri yapı, içerik, üslup vb. özellikleri ile değerlendirerek eserin anlaşılmasını sağlamak, olumlu ve olumsuz taraflarını ortaya koymak amacıyla yazılan yazı türüdür. Eleştiri, eseri daha derinlemesine anlama konusunda okura rehberlik eder. Eleştiride nesnel bir bakış açısına sahip olmak önemli olmakla birlikte eleştirmen aynı zamanda öznel yorumlarını ve bakış açısını da tahlil sürecine dâhil edebilir. Eleştiride eserin yazıldığı dönemin tarihsel ve kültürel bağlamını görmek mümkündür. Eleştirinin esere yönelik eleştiri, sanatçıya yönelik eleştiri, tarihî ve sosyolojik bağlamlı eleştiri gibi türleri bulunmaktadır.

Otobiyografi: Yazarın kendi hayatını, deneyimlerini, tanık olduğu önemli olayları, hayatına giren önemli kişileri, detaylı bir şekilde anlattığı biyografi türüdür. Yazarın görüşlerini kendi ağzından aktarması ve yaşadığı dönemin toplumsal, kültürel ve tarihsel bağlamını yansıtması açısından önemli bir bilgi kaynağıdır. Yazarın olayları ve yaşadığı dönemi kendi bakış açısından değerlendirmesini ve yorumlamasını içerdiği için öznel metindir. Tematik veya olay odaklı otobiyografiler görülse de genellikle yazarın doğumundan otobiyografinin yazıldığı döneme kadar kronolojik sırayla aktarım görülmektedir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMEDE NELER YAPACAKSINIZ?

Keşfettiklerinizi, öğrendiklerinizi ölçmek ve değerlendirmek amacıyla

- ✓ gözlem formu,
- ✓ çalışma kâğıdı,
- ✓ çıkış kartı (3-2-1),
- ✓ öğrenme duvarı,
- ✓ öğrenme günlüğü,
- ✓ açık uçlu sorular,
- ✓ kontrol listesi,
- ✓ bilgi kartları

gibi ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanacaksınız.

Tema sonu değerlendirme sorularını çözerek keşfettiklerinizi pekiştirecek, kalıcı bilgilere dönüştüreceksiniz.